

Update

12.04.2017 • Leestijd 4 minuten

In 2011 sloot Shell een deal om olie te winnen voor de kust van Nigeria. Daarvan profiteerde een veroordeelde witwasser - met medeweten van Shell. Kon niet anders, zegt het oliebedrijf. Maar dat is de vraag.

Het nieuwste Shell-schandaal laat zien: oliehandel maakt altijd vuile handen

*Correspondent
Klimaat &
Energie*

Jelmer **MOMMERS**

Een man loopt langs een olieek bij de pijpleiding in Dadabili op 2 april 2011, Nigeria. Foto: Afolabi Sotunde / Reuters

In de fantastische documentaire *Big Men* die wij hier een tijdje geleden vertoonden, zegt een medewerker van een klein Amerikaans oliebedrijf dat zaken doet in Ghana: 'De oliebusiness is een teamsport.'

Die zin bleef lang in mijn hoofd hangen. In de film zien we hoe de mannen van het kleine Texaanse oliebedrijfje Kosmos Energy een groot olieveld voor de kust van Ghana proberen te ontginnen. Daarvoor moeten ze innige banden aangaan met lokale politici. Er moeten continu ambtenaren en ministers gemasseerd worden zodat uiteindelijk de olie kan vloeien.

Oliewinnen in een corrupt land = vuile handen maken

De film leerde me een onvergetelijke les: olie is *altijd* politiek. Als je als oliebedrijf een licentie weet te verkrijgen, dan moet je met iedereen vrienden worden en - indien nodig - je belangen keihard verdedigen, zeker als het land waar je aan de gang mag gaan politiek instabiel of corrupt is. Een nieuw regime kan je licentie zomaar weer intrekken, en dan sta je met lege handen.

Dat is precies wat er regelmatig gebeurde met de licentie OLP245 die Shell voor het eerst in 2000 verkreeg in Nigeria. Jarenlang was er getouwtrek tussen de Nigeriaanse overheid, Shell en een lokaal oliebedrijf over wie het enorme olieveld voor de Nigeriaanse kust mocht gaan aanboren. In 2011 wist Shell een deal te sluiten: het zou OLP245 samen met het Italiaanse oliebedrijf ENI gaan ontginnen.

Die deal werd in februari 2014 al door het Nigeriaanse parlement gekapitteld. Het was 'een zeer gebrekkige overeenkomst' die 'niet in nationaal belang is' en zelfs 'tegen de Nigeriaanse wet.'

De afgelopen dagen raakte Shell in opspraak omdat nieuw uitgelekt materiaal laat zien hoe ver het bedrijf ging om de licentie in handen te krijgen. Tot in de hoogste regionen van de Koninklijke Shell was bekend dat er met een veroordeelde witwasser zaken werden gedaan om OLP245 in handen te krijgen.

Hoe ver Shell ging om van een corrupte oud-olieminister af te komen

De zaak werd al in januari 2015 uitgebreid beschreven door onderzoeksjournalist Sanne Terlingen in magazine *OneWorld*. Op basis van eigen onderzoek met een Nigeriaanse journalist beschreef Terlingen het getouwtrek om de licentie, en de uiteindelijke deal die Shell sloot om de olie te mogen winnen.

Uit het onderzoek van Terlingen bleek toen al dat Shell wist dat een groot deel van de aankoopsom die het bedrijf aan de Nigeriaanse overheid betaalde, terug moet zijn gevloeid naar de corrupte oud-olieminister en zakenman Dan Etete.

Etete had als minister het olieveld aan zijn eigen oliebedrijf Malabu toegewezen, en moest nu worden uitgekocht. Shell en ENI bedachten een deal waarbij het geld – 1,1 miljard dollar – werd overgeboekt naar een rekening van de Nigeriaanse overheid in Londen. De oliebedrijven hielden tot nu toe steeds vol dat ze niet wisten wat er daarna met het geld was gebeurd.

Maar uit het nu openbaar gemaakte materiaal blijkt dat Shell wel degelijk wist dat het geld in handen van Etete zou komen, die het weer zou gebruiken om steekpenningen uit te betalen. In een van de gelekte e-mails schrijft een Shellmedewerker dat Etete 'het geld al kon ruiken.' Ze bespraken ook manieren om de oud-olieminister te paaien, bijvoorbeeld door hem mee op hertenjacht te nemen in Schotland. Etete was op dat moment al in Frankrijk veroordeeld voor witwassen.

Voor de schermen deed Shell dus alsof het een deal had gesloten met de Nigeriaanse overheid. Achter de schermen schakelde het twee speciale medewerkers in, oud-spionnen

van de Britse geheime dienst MI6, om een deal met Etete te verkennen. De betalingsconstructie met de Londense rekening was niet meer dan een 'condoom,' aldus een betrokkene; een beschermingsconstructie die afstand moest scheppen tussen de westerse oliebedrijven en de corrupte Nigeriaan.

De nieuw gelekte e-mails zijn 'niet behulpzaam'

Hoe we dit allemaal weten? Omdat Shell en ENI inmiddels in Italië worden vervolgd voor de deal. Gedurende de rechtszaak wordt steeds meer materiaal openbaar. Het meest saillant tot nu toe is een telefoongesprek tussen Shell-CEO Ben van Beurden en zijn (inmiddels afgezwaaide) financiële topman Simon Henry. De twee bespreken een inval in hun kantoor in Den Haag door de Nederlandse opsporingsdienst FIOD en het Openbaar Ministerie. Die waren in actie gekomen op verzoek van de Italiaanse aanklager.

Het telefoongesprek is veelzeggend: Van Beurden en Henry zijn ontspannen, ze wekken niet de indruk dat ze iets te verbergen hebben of dat ze iets strafbaars willen toedekken. Tegelijk zijn ze zich ervan bewust dat er materiaal naar buiten kan komen dat, in de woorden van Van Beurden, 'niet behulpzaam' is. Hij doelt op e-mails van de oud-spionnen die Shell inhuurde, waaruit duidelijk blijkt dat Shell met Etete onderhandelde en wist dat hij van de deal zou profiteren. Zulke mails werden ook doorgestuurd naar topmannen in het bedrijf, waaronder toenmalig topman Peter Voser.

Tot nu toe zei Shell steeds dat betalingen aan Etetes oliebedrijf Malabu 'zijn gedaan zonder [Shells] kennis, toestemming of uit diens naam.' Maar het condoom is gescheurd. Inmiddels heeft Shell toegegeven dat het wist dat de 1,1 miljard dollar die het aan de Nigeriaanse overheid betaalde, gebruikt zou worden om Etete uit te kopen. De enige manier om de impasse over de licentie te doorbreken, was te onderhandelen met Etete en Malabu, zegt Shell.

De vraag is of het ook anders had gekund. Shell had ook weg kunnen lopen van OLP245, zou je zeggen. Maar de oliebusiness is een teamsport, en als je eenmaal meespeelt, is het misschien wel onmogelijk er weer uit te stappen. De grootste gedupeerde is de Nigeriaanse burger. Die liep 1,1 miljard dollar mis.

de
Correspondent

Je las de pdf-versie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar: <https://decorrespondent.nl/6539/het-nieuwste-shell-schandaal-laat-zien-oliehandel-maakt-altijd-vuile-handen/1621376908008-c54b03e8>

De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.

decorrespondent.nl

Alle verhalen lezen? Dat kan voor €6 per maand op: decorrespondent.nl